
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף צג’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

רב דקהל שערי תפילה

פסעיק, ניו ג'רסי

AsherMillman@gmail.com

לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמאן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין דיני חלומות בזמן הזה

איתא בגמ' שר' ינאי ור' חייא רצו להוכיח הדין של הרמת דבר שלא בא לעולם לצורך עונג מחלום ר' ינאי. וע"ז הקשה **התשב"ץ** מכמה סוגיות הסותרות הדדי אם הולכין בתר חלום אם לאו. ונקט כהכרע שתלוי בין החולם עצמו ובין אחרים שלעצמו ראוי לסמוך משא"כ לאחרים. אכן באמת יש מהלכים אחרים בהראשונים לתרץ סתירות הסוגיות.

הרמב"ם מביא לכה"פ ב' פעמים בספרו "שדברי חלומות לא מעלין ולא מורידין" (והוא באמת לשון הגמ'). אלא שהוא עצמו בהל' ת"ת מחייב התרת הנידוי בפני עשרה אם נידוהו בחלום ולכ' סותר דבריו ממקו"א. ותירץ **השיבת ציון** (בנו הנודב"י) שבאמת דברי הרמב"ם "שדברי חלומות לא מעלין ולא מורידין" הוא העיקר כיון שרוב חלומות הולכין בתר מעשה הגוף ורק כיון שיש חשש סכנה בנידוי לא הולכין בתר רוב וחוששין למיעוטא. [וגם הביא מהלך אחרת שאם כל החלום על מעשה אחד יש לחשוש בו יותר משא"כ אם החלום יש לו דברים הרבה ואחד מהם מקויים אז י"ל על שאר דברים שהם החלק של הבל ובזה ישב בין נידוי שהוא דבר אחד לבין מעות מעשר שני שכיון שמצא מעות זהו הקיום אמת וע"כ שהם מע"ש השקר ורק אי"ז משמעות הרמב"ם אכן הוא ישוב הסוגיות].

ובריטב"א ישבו הסוגיות באופ"א שבדרך כלל בין בממון בין באיסור דברי חלום לא מעלין ולא מורידין אכן כשבא התעוררות על עניני עצמו ויש בו צער ממנו יש לו לחשוב עליו וכזה הסביר את הדין של חלום הנידוי.

ולענין הנהגת חלומות בזמן הזה, הגם שהובא שיש הרבה דיני תענית חלום, הובא **מהחזו"א** שאף על אלו שהוזכר בשו"ע להתענות לא חש להם. וההסבר עפ"י הנחלת אבות שאנו רחוקים כ"כ מנבואה שלא כדורות הקדמונים.

אכן למעשה עדיין **בחשוקי חמד** הניח בצ"ע במי שחלם חלום רע קודם נסיעתו במטוס ולא פשט למעשה הוראה בזה מטעם חומר הסכנה.

- שו"ת תשב"ץ ח"ב קכח'
- רמב"ם מע"ש ו' ו'
- רמב"ם זו"מ י' ז'
- רמב"ם ת"ת ז' יב'
- שו"ת שיבת ציון סימן נב'
- ריטב"א תענית יב':
- קובץ איגרות חזו"א ח"ב סימן קמט'
- מעשה איש ח"ג קסה'
- נחלת אבות אות מ'
- חשוקי חמד סנהדרין ל':

למה שאמרו צפרק קמא דמכות⁷ וצפרק נגמר הדין⁸ צפנינו נגמר דינו של פלוני דמקטלינן ליה צסהדומיהו, אף על פי שלא העידו צמעשה העצירה. והכא נמי אילו צאו שני עדים ואמרו צפנינו נתגרשה מנסצינן לה, צין שיהיו עדי הגט צין שיהיו עדים אחרים. וכן כתב הרמב"ם ז"ל צפרק י"צ מהלכות גרושין⁹. והכי מוכח צפרק שני דכחצובות¹⁰ דדוקא היכא דאמרי עכשיו נתגרשה אמרינן לה אחוי גיטך, אבל אמרי נתגרשה לא אמרינן לה אחוי גיטך. וצפרק קמא דגיטין¹¹ וצפרק שני¹² אמרינן אילו אמרו צפנינו גרשה מי לא מהימני. והוא הדין אם כתבו כן בצטור, דעדים החתומים על הצטור נעשו כמי שנחקרה עדותן צצית דין. וכן כתב הרי"ף¹³ ז"ל צפרק ארבעה אחין¹⁴.

אחין שמעון בה"ר צמח זלה"ה.

ענין קבח

והראן. אל הרב רבי עמרם אפרתי ישמרהו אלוקים.

מירום היומי על האדמה¹ הזאת גרוני ניחר צקוראי² חכמי יועלי המחוז הזה קומו ונעלה ציון³ משם תלא תורה⁴, ואין קול ואין קשב⁵. והיום ראיתי אותיות פורחות⁶ צין עיני מבין, מגילה עפה⁷ מעולפת ספירים⁸, ותהי צפי כדבש למחוק⁹, הכרתי מתוכה כי עשר ידות לך¹⁰ בכל חכמה ומדע וכל יקר ראו עיניך¹¹, וקראתיך¹² דולה מים מצורות עמוקים, וכי עוד לאלוה מילין¹³, וכפלים יש לחושיה¹⁴. אמרתי אחוה דעי גם אחי¹⁵.

בענין חולס החלוס שאם לא ימענו הציבור צאותו יום יהיו מנוודים. והורה המורה כי חייבים להתענות תענית ציבור, וקצת צרכה צתפילת מנחה, והמירם מהנידוי צעשרה.

והשחוממת כשעה חדא¹⁶ על המעשה, כי נראה מתוכו שאין לו מנוס ומפלט מטעות, כי צהחקיים התנאי מהתענית לא חל מעשה הנידוי, ואם כן פטורים מההמרה, והפטור מן הדצר ועושהו נקרא הדיוט¹⁷. וזה אפילו לפי דעתו. ולפי האמת נראה לך דטעה צתרחי, חדא צקציעות צרכה שלא לצורך ועבר משום לא תשא, וטעה צהתרה משני לדדין, אם מצד¹⁸ שלא היו צריכין לה אפילו לא התענו כיון שלא חלמו הם החלוס, ואם מצד שכבר עשו מה שנגזר עליהם צתענית, ולאחר שקיימו מצות צעל החלוס לא חל עליהם נידוי ולא יצו צריכין לחוש לו להחירו. אלו הם תורף טענותיך צזה.

ומה שראוי לדקדק צזה הוא צענין החלומות דרך כלל צמאמרי התלמוד, כי הידיעה צכללים קודמת צצטע וצקדר לידיעה צפרטים. וראינו כי יש מקומות שחכמינו ז"ל חוששין להם, ויש מקומות שאין חוששין להם כלל. וראוי לנו לחזר אחר טעמי הענין, כי ידיעת הדצר צקציעותו היא ידיעה שלימה, ובלא ידיעת הסיבות אינה ידיעה רק מחשבה. וכשיעלו צדינו הטעמים יתצברו ויתלצנו וינרפו¹⁹ הדברים, צמה הימה הצטאח הזאת צענין דרושנו אשר אנחנו הולכים צקצינו.

אמנם המקומות אשר ראינו שהם חוששין לחלומות הוא זה המקום אשר עליו היה זה המשא והמתן, והוא שנידוהו צחלוס המוזכר צראשון מצדדים²⁰, וכן צמקומות אחרים מפורשים צאחרון מצרכות²¹. וציצמות צפרק האשה רבה²² אחזיקו²³ קנה רצון, מאי לאו הכי קאמרי²⁴ הנה צטחח לך על משענת קנה הרצון, לא, הכי קאמרי ליה²⁵ קנה רצון לא ישבור וכי עד לאמת יוציא משפט. אמנם צמקומות שאין חוששין להם כלל הוא מה שהוזכר צפרק זה צורה²⁶, שאמרו שם הרי שהיה מצטער על מעות מעשר שני שהניח לו אציו, צא צעל החלוס ואמר לו כך וכך הם צמקום

תשובות בשו"ת הריב"ש מופנות אליו. כנראה שאחר שהריב"ש נפטר נראה להלן בסוף התשובה שמכנה אותו בברכת המתים] פנה אל רבנו, ורבנו התייחס אליו בכבוד רב; אך ראה מ"ש עליו נכד רבנו בשו"ת יבין ובוועו ח"א סי' טו: ואין אני סומך על דעתו, לפי שלא היה רב שאסמון עליו ואניח דעתי מפני דעתו. וראה מבוא לח"א עמ' 29 הע' 111. תשובה זו מוזכרת בתשובה בשם הרשב"ש המובאת מכת"י סוף שו"ת הרשב"ש מהד' מכון ירושלים סי' *1. וראה להלן בהע' 61. 16 ע"פ דניאל ד, טז. 17 ירושלמי שבת פ"א ה"ב. 18 כ"ה בכתה"י וכצ"ל. בדפוסים בט"ס: מותר. 19 דניאל יב, י. 20 כ"ה בכתה"י, והוא ברך ת, א. בדפוסים בט"ס 'מנדויס'. 21 נה, א. 22 צג, ב. 23 בדפוס שני תוקן ע"פ הגמ' שם 'אקריין'. 24 מ"ב יח, כא. [בגמ' שם נוסף 'לי', אך בכתה"י שם כלפינו, ראה דק"ס השלם שם הע' 8]. 25 ישעיהו מב, ג. 26 סנהדרין ל, א. ועי' בתוספתא מע"ש פ"ה ה"ו, ובירושלמי שם פ"ד ה"ו ובמראה הפנים שם ד"ה הרי,

ז, א. 8 סנהדרין מה, ב. 9 ה"ב. 10 כב, ב. 11 ה, א. 12 שם טז, ב. 13 יבמות ט, א, בדפי הרי"ף. ועי' עוד בענין עדות בשטר בכחכות כ, א ותוד"ה ורבי ושאר ראשונים שם, וביבמות לא, ב תוד"ה דתו, ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' אלף רט, הובאו דבריו בבית שמואל אה"ע סי' מב סקט"ו. וע"ע בשו"ת ויקרא אברהם אה"ע סי' כט. ועי' פ"ת אה"ע סי' קמא ס"ק ז. קבח. 1 שמות י, ו. 2 תהילים טז, ד. 3 ירמיהו לא, ה. 4 ישעיהו ב, ג. 5 מ"ב ד, לא. 6 ע"ו יח, א. 7 זכריה ה, א. 8 שה"ש ה, יד. 9 יחזקאל א, ג. 10 דניאל א, כ. 11 איוב כח, י. 12 נדצ"ל 'וראיתך'. 13 שם לו, ב. 14 שם יא, ו. 15 שם לב, י. ר' עמרם ביקש את חוות דעת רבנו על פסקו, ורבנו דן בו בהרחבה כסימן זה ובבא אחריו. ר' עמרם, שהיה כנראה מבוגר מרבנו, הגיע גם הוא לאלג'ייה בעקבות גזירות קנ"א מספרד, ומונה לרבה של העיר אורו. היה בקשרים הדוקים עם הריב"ש. ועשרות

פלוני הם, זה היה מעשה ואמרו דברי חלומות לא מעלין ולא מורדיין. והרי כאן סמירה מפורשת.

ואפשר היה לפרש שאין זה סמירה, וכל מקום ראוי לנו לסמוך על החלום בין לענין נדר²⁷ בין לענין מעשר שני וענינים אחרים, אם הוא ענינו חלום, אבל אם אחר חלום לו אין לו לסמוך על חלומו בשום מקום. והן שאמרו בא על החלום, כלומר האיש החולם חלום אמר לו כן. ולפי פירוש זה יש לסמוך על החלומות אם הם חלומות, אבל אם אחרים חלמו להם אין לסמוך עליהם כלל. והצבאר טעות המתענין לפי זה, אחר שאחר חלום להם והם לא חלמו. אבל מכיון שאמרו זה היה מעשה ואמרו דברי חלומות לא מעלין ולא מורדיין, והוא מאמר כללי לכל חלומות, אי אפשר לפרש כן, ויש לנו לפרש כי בעל החלום המזכיר-כאן הוא המחלים לבני אדם שגא אל האיש בענינו המנטער, דומה להיהא דאמריין צפרק קמא דצרכות²⁸ אפילו בעל החלום אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע ענינו מן הרחמים, ואף על פי כן אמרו לו שאין לסמוך על חלומותיו ועל דבריו. והכי נמי מוכח היהא דפרק הנימקיין²⁹ בההוא אפטורופוס דהוי בשצבותיה דר' מאיר דהיה קא מוצין ארעא וצין עבדי, לא שבקיה רבי מאיר, אחו ליה צחלמיה אני להרוס ואחא לצנות, ואפילו הכי לא אשגת, אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורדיין. ואם כן הדרא קושיא לדוכתא, למה חששו לענין נידוי, וסומכין עליהם בצרכיה מקומות על פי פותרים.

ואני אומר, כי מה שמרפא שבר קושיא זאת הוא מאמר אחד הנזכר באחרון מצרכות³⁰, והוא שאמרו שם רבא רמי כתיב³¹ החלומות שוא ידברו וכתיב³² בחלום אדבר בו, לא קשיא כאן על ידי מלאך כאן על ידי שדים. הרי שהם ז"ל נמעררו וראו כי יש חלומות שראוי לסמוך עליהם ולחוש להם, ויש מהם שאין ראוי לסמוך ולחוש להם, כי יש מהם על ידי מלאך והמלאך לא יכזב, ויש מהם על ידי שד והם דברים כעין צוקר אשר אין להם שחר.

והמאמר הזה אימתו אותו החוקרים במקום הזה. ואף על פי שדצריהם ז"ל הם כדברי תורה ואינם צריכים חיזוק, עוב הוא לסמוך אותם בדברים שכליים כדי להטעימם, ולנצין יופי חכמתם כי כל רז לא חניס להו. וידוע

הוא משורשי החכמה החילונית כי החלומות מהם לודקים ומהם בלתי לודקים. והלודק מהם, הוא בהיות הכח המדמה, אשר באמצעותיו הם החלומות, צריא ציירתו צהרכבתו וצמיגו, ולא יעיקהו מוג רע ממזונות מולידים ליחה עבה ושחורה ואדים עבים מערבבים אותו, וכשהוא על אופן זה יילוח אליו הכח השכלי, ובאמצעות כח עליוני השכל³³ הפועל רואה חלומות לודקים³⁴. וכבר אמרו כי אחד ממופתי ההשגחה הוא ענין הודעת העמיד לבוא, כדי שישמר³⁵ ממנו האדם. והוא אומרם ז"ל כאן על ידי מלאך. ולפי זה אמרו³⁶ חלום אחד משישים צנזואה, ואמרו³⁷ נוצלות צנזואה חלום. וצמדרש קהל³⁸ אמרו צשעה שאדם ישן נפשו אומרת למלאך ומלאך אומר לכרוז, ופירש הרמב"ם ז"ל הנפש במקום הזה הוא השלימות הראשון אשר למין האנושית המוכן לקבל המושכלות, והמלאך הוא הכח המדמה³⁹, כי כל כח הוא מלאך כמו שהשריש הרצ ז"ל בצספר המורה⁴⁰, והכרוז הוא הכח השיכלי. או יהיה פירוש נפשו הכח המדמה, והמלאך הכח השיכלי, והכרוז הוא השכל הפועל. או יהיה פירוש נפשו החוש המשותף, והמלאך הכח המדמה, והכרוז הוא השכל הפועל. ועל זה אמרו⁴¹ יפה תענית לחלום כאש צנעורת וצאותו יום ואפילו צצבת, כי המושל צאותו יום והוא בעל החלום הראה לו העמיד לבוא עליו, ואם התענה צאותו יום יש צכה ממשלמו לצטל גזירתו, וכשעבר אותו יום המושל ציום אחר אין צו כח לצטל מה שנגזר על ידי מושל זולתו. והתורה השרישה לנו זה באומרה⁴² ולמשול ציום וצלילה, והזכירוהו רז"ל בפירוש כמו שנמצא בצספר הזוהר לר' שמעון צר יוחאי ז"ל בצפרשת אמור⁴³ בענין אותו ואח צנו, וכן כחצ הרמב"ץ ז"ל בפירוש התורה בצסוק ולמשול ציום וצלילה, וכן הרמב"ם ז"ל בצפרק ה' מחלק שני מהמורה.

והחלום הצלתי לודק הוא בהיות הכח המדמה בלתי צריא, או מפני שורש יצירתו צרוע הרכבתו וצרוע מיגו, או מפני מזונות עבים רעי הכמות המולידים אדים עבים שחורים יטרידוהו, ומפני זה מורכב מחושים אין להם מציאות כלל. ועל זה אמרו ציומא⁴⁴ חלמא דצי שמשא צטלין אינון. והוא אומרם כאן על ידי שד, כי השד השאילוהו במקום הזה אל רוח רעה מוקת ושודדת את האדם, והם כולם מאין ופעלם מאפע⁴⁵, אין ידיים להם, ואין לחוש להם כלל⁴⁶.

33 כ"ה בכהת"י. ברפוסים: מהשכל. 34 ע"י במו"נ ח"ב פרק לו, אור החיים בראשית מא, א, ואברבנאל פרשת מקץ. 35 כ"ה בכהת"י. ברפוסים: שישמור. 36 ברכות נו, ב. 37 ב"ר פרשה מד סימן יז. 38 סוף פרשה י. 39 נדכצ"ל. ברפוסים: המדומה. 40 ח"ב פ"ד. 41 שבת יא, א. 42 בראשית א, יח. 43 דף צב, א. 44 פג, ב. 45 ישעיהו מא, כד. 46 עיין עוד בדרך ה' לרמח"ל

ובשאלתות מקץ שאילתא כט ובהעמק שאלה שם. 27 מדברי רבנו משמע שנדר בחלום דינו כנידוי בחלום. וע"י בענין זה באוצה"ג לנדרים ה, א ובר"ן שם ריש ע"ב, ובנמ"י שם ב, א בדפי הרי"ף, ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' תרסח וח"ג סי' שלא, ובשו"ת הרא"ש כלל ח סי' יא, ובשו"ע יו"ד סי' רי סעיף ב ובנו"כ שם. 28 י, ב. 29 גיטין נב, א. 30 נה, ב. 31 זכריה י, ב. 32 במדבר יב, ו.

ורעים. הלכות מעשר שני ונמע רבעי פ"ו

ומה שכתב ומהנה ואומר וכו' הכי מפורש בירושלמי: **ב** סלע של מעשר שני וכו', במשנה הזכרתיא שכתבנו. ומה שכתב רבינו וכו' משה נחשת. משום דתנן בסופא מפני שאמר ומחללין כסף על נחשת מדוחק ולא שיתקיים כן אלא חזר ומחללין על הכסף הילכך הא דתנן ברישא נמיא כספא על נחשת מעות היינו שאין לו כסף אבל אם יש לו סלע כסף מחללין עליו סלע של מעשר בכל מקום שהוא:

ג האומר לבנו מעשר שני וכו'. משנה פ"ד האומר לבנו מעשר שני בזוית זו ומלא בזוית אחרת הרי אלו חולין היה שם מנה ומלא מאתים השאר חולין מאתים ומלא מנה הכל מעשר וטעמה לדמירין מנה מונה ומלא מנה מוטל

וכן פירשה רבינו בפי' המשנה. אבל אינה הלכה דגריס' ע"ה בירושלמי רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא דרבי היא דתני מאתים ומלא מנה המנה נטול דברי רבי ומתמיס אומרים חולין דמנא בפי"ק דביתא הניח מנה ומלא מאתים חולין ומעשר שני מעוררין זה בזה דברי רבי ומנא הכל חולין שאני אומר לקח מעשר שני והני אחריו ניהו ומהוה בתוספות דלא אמרינן שאני אומר להקל אלא כשהוא מברנן כלמדינן דבפסחוס שאני מרווחן מברנן דברנן ומתלוקט בבדין דמנא חולין אלא מעשר חולין שפיר לקולא ע"כ. וזכורא לא נעלם מעיני הראב"ד ברישא זו שהרי כפי היה בתלמוד דבני ירושלמי לא קן הוה כיונה הגמון דהוה סהם נמתיא ומתלוקט בבדין דמנא חולין למפקק כספא ומתניין ורבינו קונד דהלכה כמתמיס דהא אמרינן דבין פסחוס דהיניח תשע תלות ומלא עטר או הניח עטר ומלא תשע הוי פלוגמא דרבי ורבנן דרבי אין לרין לבדוק ולרבנן דלאמי חולין לרין לבדוק ודין פסקין רבננותא וגם הראב"ד לא שאני על רבינו בתלמודא ומלא שפסק כרבנן ולרין לבדוק וכל הדין פלוגמי דמייתי התם הוה למפקק הלכה כפי הכלל יחד ורביס דהלכה כרבנן וזו ומשכח דיפה דמה רבינו הך סתמא דהכא מהלכתה דיחידאה היא: אפילו הם בשני ביסוס הבב חולין. פ"ק דביתא (דף י"ג) רבי יוחנן ורבי אלעזר מד אמר בשני ביסוס מתלוקט אבל כביס אמר ד"ה חולין וחד אמר כביס אחד מתלוקט אבל בשני ביסוס דברי הכל מנה מונה ומנה מוטל. ופסק רבינו כמ"ד בשני ביסוס מתלוקט דמלא דמיתלמא כיון שהתלמוד הקדימו דברי רבי יוחנן הם ומו דלמתי' בשלמא למרוצי אליבא דמ"ד כביס א' מתלוקט ומוקי לה בגולות מקושרין וביסין מקושרין והיינו דלא מהדר תלמודא לפרושי מתן אמר הכי ומאן אמר הכי דמסתמא רבי יוחנן הוה דלמך בשני ביסוס מתלוקט:

ד אמר לו אביו כים מע"ש וכו'. חוספתא הוה פ"ד ללשון רבינו:

ה מי שגשתתק ואמרו לו וכו'. גס זה שם בתוספתא בורקים אומר ג' פסחים אס אמר על הין ועל לאו לאו דבריו קיימין: ו **אמרו** לו בחלום מעשר שני וכו'. גס זה בתוספתא וירושלמי זה היה מעשה ושאלו את חכמים ואמרו הרי אלו חולין דברי הלומות לא מעלין ולא מורדין:

ו האומר לבניו אפילו אתם מתים וכו'. ג"ז שם בתוספתא:

ז המוציא כלי ובתוב עליו מ"ס וכו'. פ"ד דמעשר שני המנוח כלי וכמו עליו קו"ף קרבן מ"ס מעשר ללשון רבינו: **ואם** היה של בתבת וכו'. ג"ז שם מתלוקט ופסק כמתמיס שאמר הכל קרבן שאין דרך בני אדם להיות וינסין חולין לקרבן ואם היה של חסם הוה חולין ומה שכתוב קרבן שאין אדם מקדיש כלי חסם לפי שהוא גרוע אלל בני אדם:

השנת הראב"ד
*האומר לבנו וכו' ע"ה הרי שם מאתים ומנא מנה. א"כ ה"ה המשנה אמרה הכל מעשר:

שישלים. והשאר חולין. ואם בלל וחספן או שליקט מצד אחד ומצא חסר הרי זה לפי חשבון. כיצד היו מאתים מע"ש ומאה חולין. נתפורו ובללן וחספן הכל נמצאו מאתים ושבעים. הרי ק"פ מהן מעשר וצ"ה חולין. זה הכלל המתקטין למעשר שני והנבללין לפי חשבון. מתנה ואומר אם אלו שבידי הן המעשר השאר חולין. ואם הן חולין הרי מעות המעשר בכ"מ שהן מחוללין עליהם:

ב סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו מביא בסלע מעות ואפילו מעות נחשת ואומר סלע של מעשר שני בכל מקום שהיא מחוללת על המעות האלו. ואחר כך בורר את היפה שבשתיהן ומחלל המעות של נחשת עליה ותחזור הסלע היפה למעשר:

ג *האומר לבנו מע"ש בויות זו ונמצא בויות אחרת הרי אלו חולין. אמר לו הרי שם מנה ונמצא מאתים השאר חולין. הרי שם מאתים ונמצא מנה הרי הוא חולין. הניח מנה מעשר ונמצא מאתים. מאתים ונמצא מנה. אפילו הן בשני ביסוס הכל חולין: **ד** אמר לו אביו כים מעשר שני לי בבית וכו'. פסק במתבתין דבריו קיימים. חוספתא פ"ה דמעשר שני:

ה המוציא כלי וכו'. משנה פ"ד דמע"ש (מ"י): ומ"ש ושא היה שם מתחבט וכו'. משנה ט' דמע"ש ורכינין דפלוני אר' יהודה: **מ** מעות הנמצאות הרי אלו חולין אפילו דינר זהב עם הכסף ועם המעות מלא בתוכן חסם וכמו עליו מעשר ה"ו מעשר ופי' רבינו דנמצאות בירושלים כיייל ונתן טעם הואיל ושוקי ירושלים מתכבדות בכל יום ועטם זה נאמר ^{נפ"ו} דפקק אלו מנאיות ובפי"ק דפסחוס בני הא דתנן נפ"ו דשקלים מעות שנמצאו בירושלים בשאר ימות השנה חולין ובשעת הרגל הכל מעשר: **י** מעות הנמצאות לפני סוחרי בתבחה וכו' והנמצאות בחד הבית וכו'. משנה פ"ו דשקלים (משנה ג') והטעם שנתן רבינו, שם בירושלמי:

יא תיבה שגשתתק בה חולין וכו'. בפרק קמא דפסחים (דף י'): והתם מוקי לה בשאינו יודע איהו כסף אי"ז שגשתתקו זה כבורין כבורין אי נמי כגון דלשכחה בגומא ולרין טעם למה השמיט רבינו חוקימות אלו: מלא

אפילו דינרי זהב עם הכסף ועם המעות הרי אלו חולין. הוהאיל ושוקי ירושלים מתכבדות בכל יום. מצא בתוכן חסם וכתוב בו מעשר הרי אלו מעשר שני. כד"א בשאר ימות השנה אבל ברגל הכל מעשר: **י** מעות הנמצאות לפני סוחרי בתבחה בירושלים לעולם מעשר. שחוקת רוב העם מביאין מעות מעשר וקניין בו בהמות. והנמצאות בהר הבית לעולם חולין. שחוקת מתרומת הלשכה שחללום הגזברין על בהמה: **יב** תיבה שגשתתק בה חולין ומע"ש. ונמצא בתוכה מעות אם רוב מניחין מעשר הרי המעות מעשר. ואם רוב מניחין חולין חולין.

מחצה

מ מעות הנמצאות בירושלים וכו'. שם משנה כל המעות הנמצאות הרי אלו חולין וכו' ידענו וכו' ע"ה הכסף ועם המעות ולא נמנוס לומר שנתן אלו המעות חזר וחיללן על הכסף הוה או על הדיקא ששוקי ירושלים עשויים להתכבד בכל יום ואם נפלנו מעולי רגלים ע"ה מעות מע"ש כבר היו נמצאים: **י** מעות הנמצאות לפני סוחרי בתבחה וכו'. משנה במסכת שקלים פ"ו מעות שנמצאים לפני סוחרי בתבחה לעולם מעשר בחד הבית חולין וירושלים בשעת הרגל מעשר ובשאר כל ימות השנה חולין:

יב תיבה שגשתתק בה וכו'. זה מבורר דלולין נמר רוצח אלא דקשיא לי מתלמח על מתלמח אמאי חולין לקולא וי"ל דלע"ג דהמיתין במיבה הוה מתלמח על מתלמח מ"מ רוב המעות הנמצאות חולין ניהו ואכתי קשה דתנן פ"ו דשקלים מעות הנמצאות בין חולין למע"ש קריב לחולין יפלו לחולין קריב למע"ש יפלו למע"ש מתלמח על מתלמח יפלו למע"ש והכא נמי הוה לן למימר יפלו למע"ש ותנן נמי זה הכלל הולכין אחר הקריב להקל ומתלמח להטמיר ומהנה רבינו בסוף הלכות שקלים וכן במסכת משיבין כמה מעניות דמתלמח על מתלמח חולין כהו. וי"ל דבשלמא כשנמצאו המעות במקום שהוה דממע"ה אית לן למיחל לחומרא אבל בזמן שמכתיבין במיבה מעות הוה מתלמח על מתלמח כהו לן למיחל כהו רוב מעות חולין ניהו. ועדיין לרין לי תלמוד לפי שמיתלמח או לא ידעמי מקומה וע"פ שהיא עושה בתוספות חלוקת מתלמח על מתלמח חסם ומתלמח וכו' קשיא וכו' שהכר ספק למה לא יפדה אחת כזוה פירוט ומהנה אם הם חולין אין דבריו כלום ואם הם של מעשר הרי הם מחוללין על מעות הללו כיון שיש דוחק מורה לטעות לכתחילה:

והנח"ל עלה הלידו נני משפ-פורענות, ואל"כ סדרה קוביא לזוכתה דמי כספי הבלות האלה סתהרים זה לזה :

אדר כחצי זמן המלחמה בחדושי הר"ן למש' סנהדרין עם שהרניש בקושיות זו ומולק על הרשב"א הנ"ל ע"ש בחידושי הר"ן ברמז לישב סתירה זו מטעם שיש לחלק בין דין מעשה שהוא איכות להאי גדוהו בהלום אמנם לא יבאר הדברים ויודאי כוון לדברי ה"ל ומטעם זה מביא על השוהת הרשב"א בדיון נודר בהלים ע"ש. ועוד בלח"ס אין מקום לומר דמהאי טעמא אלוהין לקולא במעשה הוהיל ואלוהין בהר רוב מעות שהם ה"לן ויבד הלומות הס שקר דהא מעשה הוא דבר שיש לו מהירין כדל"ה במכתב ב"מ דף ק"ג ע"ה וזכרנו"ס סוף פ"ו מהל' אעשה שני וזכרנו שיש לו מהירין לא חלוקין בהר רובא. ולכאורה יש לתרץ סתירה זו על פי מה דליתא שם במש' נדרים שמתייה ושרו ליה בהלום אפ"ה לר"ך התרה, דכשם שאי אפשר לבר בלא תבין בן א"ל תלום בלא דברתי נעלים ושמה הא דכרו ליה בהלום הוא דברתי בעלים. והספ' י"ל דזה שייך א"ס הת"ם מורכב הוא וממוזק ב' לו"ג דברים צמו הך הדיוהו וגם שרי ליה בהלום מה"ד דברים הידיו והסיוה בזה שייך לומר שהיה משנים ההם הוא דבר צבג והספק הוא איהו מהן הוא, אבל אם ההלום מהירין רק דבר ואין להלקו ולומר מהקלתו הוא אמת ומקלתו הוא דבר צבג דבזה נשאר הספק נו סטולו הוא אמת או סטולו הוא דבר, ולפ"ו א"ס אדם חולק עם דברים ורואה א"ל שחמד מהם נתיקין או יודע שסטי הוא דבר צבג דכיון דאלו אפשר בלא דברים בעלים ורואה שחמד מהם אמת יש לשפוק במישריט זבדולי האי שלל נתקיים עיינין הוא שקר וצטל. ומעתה לישב סתירה צפסק הילה, דשם אמר לו הביע תלום מעות שהיית לך אביך במקום פלוני הם וכן וכן ושל מעות מעשה הם א"ל ההלום הם הם מהוקי"ב ענינים המקום והמספר מהמעות והכמות המשיית שהם של מעשה והוא הלך ומלא המעות במקום ובמספר מכוון שהאמר לו בהלום הרי שנתקיימו שני דברים המקום והמספר שלל היו דברים בעלים מכלל שהודיע השלישייה שם של מעשה היא דבר צבג דהא אין תלום בלא דברים בעלים ולכן פסקינן דל"ן לר"ך להסוב צבאי מעות דין מעוה מעשה כיון שהאמורה זאת מתכוונת המעות הוא דבר צבג, אבל צבאי דידוהו בהלום תלום הוא אינו מהוקי"ב כ"ל ענין אחד ש"ו אפשר לחלק לומר על המקלת שהוא אמת ומקלתו הוא סקר ולכן הייסקין לחומרא שמה כל תלום הוא אמת ולר"ך התרה משפק. ובה לקשות דמי שיש חשש שמה הוא אמת אכתי למה לא יבד בהר רובא ודניו תלומות מהם הכל הוא, ז"ל דיון שאפשר בהתרה כיון כמו דבר שיש לו מהירין דל"ה חלוקין ביה בהר רובא דהא אפשר בהתרה ובהו ס נודר בהלום לנעם הרשב"א ז"ל ג"כ לר"ך התרה שגם נדר הוי דבר שיש לו מהירין, מש"כ במעשה אף שהוא דבר שיש לו מהירין מ"מ לא מבוס רובא חריקין דל"ן תלומות ממש אלא משום דכיון שנתקיימו שני דברים מההלום דהיינו המקום והמספר או צדאי השלישי שהוא תכונת המעות הם הם מעשה הוא דבר צבג וסקר דהא א"ל תלום בלא דברים בעלים. אך איני זומר דהחירוק הזה ענין על משענת קנה רל"ן וצדאי הוא דהא לא אמרו ש"ה"ל תלום בלא דבר אמת, אלא שאלמו ש"ה"ל בלא דברים בעלים וראתם יכול להיות שאין בו ממש והוא טולו שקר ודברים בעלים ורוב תלומות הם ממין הוא שאין בו ממש, א"כ הסגרה נותנת דהם תלום מהוקי"ב רק ענין אחד אמרינן שהולו צבג כיון ש"ה"ל בלא דברים בעלים :

מכון, ולפעמים מהם בני סדר כאלה יקרה המקרה בהתפזרות פלוריהם וסו הוא תלום, כי המום והלב לא יעשו ולא יתעו מלאכות ממשיות בהתפזרות הוורים המולידים עמחות וההורים בנה המדמה, ובספק אין מקום להולאת כה המדמה מפני ערדת המוחים המעוררים את האדם כשיולדותם בעת היקלה ומצטל מ המדמה ואינו נרגש, אך בעת הכינה כלבד צומח המוחים אז יש מולא לכה המדמה להשעור ע"י עובל המזון או ע"י יולשת מזג הנוף בהרולת הסם הסובב זנוק האדם או ע"י סיבות מומרות אחרות ומפני ים שמיים הרבה צלומות מעין ההרורי יימאל. ען כי הוורים אלה אשר הולדים מקצת נילדו רושם יוורים האלה עדיין הם חזקים ולסם זושפט שקדימה שהשעוררות פעולותיהם ככה המדמה ובראשייה יכעו וכל מה דזרחה בהלום בהתגברות כ"י המדמה ע"י סיבות הנוף הן הסם הכל ואין בהם ממש. אך יש עוד הפעוררות כה המדמה אשר הוא סיבה מן השמים זילות לאדם דבר מה, תלום זה יש בו ממש כי גם בהיותו אבר הים לביחוס היה בהתפזרותו כה המדמה ובהו הכיין ה' ודלוו והצדק לעייר דוח צבואה לנפול ס היא צמראות הניזמה הפעוררות כה המדמה, ורק משם רביע ע"ה שסיב גבחה לטעו הנוהה צלה לו יודיעה כח מחאו והצדק כמ"ע (במדבר י"ג ו"ו) א"ס יתיה כביחוס ס צמראיה אליו אהודע בהלום הדבר בו ונו', דהיינו כמו שההלום הוא מלאה צמח המדמה הוא ע"י הפעוררות לוויי הרעורים בצננו השנים בעת שיצחו המוחים בן הוא היה הצואה שרלון ס' ותפורו לוויי עמחותיו של הנביא ודמה לו בכה המדמה המלאה וכלאר ב"ה עניו שפי' הנוהה מתעקף צבולו הניזמה החישים. ועיין בזה ברמב"ם בפרק ז' מהל' יסודי התורה ובספרו מורה נבוכים בחלק שני מפרק י"א עד סוף החלק הוא שם מבואר זה ע"ש סי' טיב. ועיין בהצמחה פירוש הפעוררות ומעתה תלום כ' י"ח ש' לו יחוס לנבואה כי התפעלות שמיים הוא בעת הפרדת הנגישה המוחים אשר יפנו מקום להתפעלות כה המדמה. ומעתה אשר הודיעה הזאת כאשר בהלום החימיקי יש לו ד השום קנת לנבואה והוא חלק א' משנים מצבואה וגם בתפלוותו דומה תלום לנבואה, וכמו שרוב הנביאים היה צבורת דברים שיהיה לעתיד, וכן איתא במכתב חולין דף ל"ב ע"ב דלאר ר"י ובי מראין לו לאדם מה שיהי והלא אין מראין לו לאדם אלא מה שעתיד להיות, הרי שההלום הוא צבורת דברים לעתיד, אבל בהגות דבר אשר כבר נעשה בהסתר אינו מסוג הנבואה כ"ל צבורת רוח הקודם שהוא למטה ממדרגת הנבואה כמו שגאמר סו"ה לירחון. ולפי ההנהגה הזאת יש לישב סתירה ה"ל, דאם נדמה לאדם בהלום צבורתו הלא באמת אין כאן לא תרה ולא ידיו אלא שהמראה הזאת הוא דרך משל ומורה כמו שהנבואה היא צבורת וידיעה והפירוש מההירה הזאת הוא הודעת פורענות כמ"ס ה"ח"ס סם במכתב נדרים ואל"כ הוא הוראה לעתיד שפורענות מוק לבוא עליו ר"ל א"כ ס הוראה לעתיד ויש לו סיבות ודמיון לנבואה לכך מושטין תלום זה פן הוא מסוג הנבואה ולר"ך התרה, וצמוד בהלום לדעת מו שהשום להחמיר הוא ג"כ מטעם שיש לו דמיון לנדוי כי בהדיה דברים שיש דין נדר לדיו נדיו, וג"כ יש תלום שהיה הוראה לפורענות העתיד לבוא עליו לכך הושט לם להחמיר התרה, משא"כ צבורת לו בעל תלום שהמעות שהיה לו אציו במקום פלוני הם וכן וכן ושל מוצר הם, הוראה והודעה זו שהם מעות מעשה הוא על עבר שכבר הם מעשה ולא על העתיד וס אין לו יחוס להבא נבואה ולכן אין מושטין לנדיה הפעוררות והחריקין שהוראה הזאת הם דברים בעלים וצ"ל בכה המדמה שנתפור ע"י סיבת הנוף כה"ל תלום יעוף אשר הוא ידבר. וס' ילולנו מכל פיה ובהלם והרגם. וישים ב"ה רוח הקדש, רוח עלה וצבורת רוח דעת ויולת ס' תמו, כ"ד העמוד :

הק' שמואל סג"ל לנדל :

תשובה להרבני הזפולא ומפול סרה אפרים ריצו מרין בקק רישניא

נג ע"ך שלחו יכרחי שיש לו שדות ויש בו ח"י המושבר לו ליבד עבודת השדה אס מותר להיכרל בעל השדה לזנות להאי' שיהרוס לו שדה בכלאים שור וממור יחדיו וגם הפהמות המה של ישראל :

תשובה יפה פסק מעלתו לאהר חמנס נח מהפעמים שכח מעלתו כי אין בהם ממש.

ראשון כהב מעלתו לאסור ממש מעלתו של אדם כמזוז אף שאין בליה לדבר עצירה היינו מוסס לחמירין דברי הרב ודברי תלמידו וכו' וזה לא שייך הכא כיון שהא הוא כשר להיכרל הוא מוכרה לנבות כל מה שיהוה עליו אדווי, ע"כ דברי מעלתו : ימוהל י"י כבוד מעלתו שזה טעות דל"ך לענין אין שליה לדבר עצירה פלוגי ר"ה ור"ס במכתב ב"מ דף י"ד ע"ב לחלק בשלח צ"ו אי בעי עבד לבין אי בעי לא עבד ולענין א"ס השליח הוא צר חיונה או לא, ויש בזה מחלוקת בין הטוסקים אי הלכה כרב חסדאי או כרב סמא ולרוב פוסקים הלכה כרב סמא כמו שפסק ב"י וברא"ש בפ"ק דב"מ וישנין צ"ק ח"ו ריש סימן קפ"ב. כה כל זה לענין אין שלח לדבר עצירה משא"כ בשלח אי' דקיי"ל אין שלחות לא"י ממסקנת ה"ס' במכתב ב"מ דף ע"ה ע"כ וכן סג' הרשב"א ע"ה

נ"ש

לפני ברוך בנימין וברכה טובים
by Mr. & Mrs. Davy Gross

ורשאי להתענות, כי גדר מצוה הוא, ולא רצו חכמים להעמיד דבריהם במקום זה, מ"מ אם רוצה ללות ולפרוע הרשות בידו, כדין תענית דעלמא, ולא גרע ר"ח או י"ט דרבנן משאר דבר הרשות שלוה ופורע כדכתי'.
 ר' יהושע כריה דרב אידי איקלע וכו' [ועד דאמר רבה בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב] יפה תענית לחלום כאש בנעורת⁶⁸¹. פ"י אע"פ שבדברים^{681*} בעלמא אמרו חכמים⁶⁸² דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין, ואפי' בזה שיש צורך איסור⁶⁸³, מ"מ כשבא לו התעוררות בחלום על עניני עצמו ראוי לו לחוש לדבר, אם רואה עצמו נבהל ונפחד⁶⁸⁴, שזה ודאי הערה מן השמים הוא שבא עליו שיחפש במעשיו ויחזור בתשובה, ועל הדרך הנה אמרו בפ"ק דגדרים⁶⁸⁵ במי שגידוהו בחלום שילך לפני עשרה דתנו⁶⁸⁶ הלכתא ויתירו לו, והטעם לענין שאמרנו⁶⁸⁷ כי הערה הוא מן השמים שעשה בסתרות והיה צריך לנדות⁶⁸⁸, או היו נגלות, או שעשה עבירות חמורות שהוא גזוף לשמים, ומתוך שיטרח בכל זה יפשפש במעשיו, ואותם חכמים יורוהו דרכי התשובה, ולפיכך כל שרואה חלום שמפחידו ראוי לו להתענות ולחזור בתשובה, ואף שמואל⁶⁸⁹ דכי הוה חזי חלמא בישא הוה אמר החלומות שוא ידברו⁶⁹⁰, לא לפטור עצמו מתענית היה אומר כן, אלא לפתור החלום לטובה^{690*} שכל החלומות הולכות אחר הפה, כדדהטא כלה סוגיא בפ' הרואה⁶⁹¹, הרואה⁶⁹² כך יאמר פסוק פלוני קודם שיקדמנו (אחר בפסוק פלו')⁶⁹³, אבל כשלא היה דעתו מתישבת בכך היה מתענה,

שהמימרא הזו של רב לא חלק עליה שמואל ולא שום אדם, והתענית יפה לו לבטל הגזרה לגמרי, שלא ישאר ממנה כלום ככלות הנעורת מן האש⁶⁹⁴ במהרה ועד גמירא, וכן בדין שזה שהתעורר מפני דברי חלומות לחפש בדרכיו ולחזור בתשובה בנקיין⁶⁹⁵ לבב ורוח נדיבה לשם, כמו שהיה עושה על פי נביא או חכם⁶⁹⁶, ובודאי תשובתו שלימה היא ומקובלת יפה, ולפיכך אמרו בו ביום, קודם שתתקרר דעתו ויסור פחד לבו, כדי שיירא מאד ויעשה תשובה גמורה, וגם שיראה שהוא חושש מאד לרוח חלום שיערה⁶⁹⁷ עליו ממרום, כי כשמאחר אותו אחר שתתקרר דעתו לא יחזור בתשובה כראוי, וגם מראה עצלה וכמי שאינו חושש כ"כ, ואמרו ואפילו בשבת מפני ענין זה, כי יכולה שבת שתרחם כשגוהג צער וענוי בעצמו כשאחרים אוכלים ומתענגים⁶⁹⁸, ואל תתמה שידחה מצות עונג שבת מפני דברי החלום, שזו היא עונג של שבת במקום הזה, שאלו היה אוכל היה מצטער על גזר דינו ועכשיו רוחו נוחה ומתענגת בתענית, ובמסכת ברכות⁶⁹⁹ אמרו כל היושב בתענית⁷⁰⁰ קורעים לו גזר דינו של ע' שנה, ואין במשמע שתהא המימרא היא בתענית חלום דוקא מדלא פירשו הכי^{700*}, ועוד לא אדכרו לה הכא ולא בפ"ק דשבת⁷⁰¹ גבי האי מימרא, אלא בתענית בעלמא היא, כגון מי שראה יצרו מתגבר עליו בהנאות העולם ורוצה להכניעו להביאו ברסן ולנהוג הקצה האחרון של עינוי, על הדרך שאמר בנוזר במסכת גדרים⁷⁰², ורוצה להתענות אפילו בשבתות שבני אדם מתענגים, ואפשר שזה לא היה לו לעשותו לכתחלה אם

ראוי שיגדוהו בגלוי. 689 [ברכות נה, ב].
 690 זכריה י, ב. ושם: וחלומות השוא ידברו.
 690* [עין שו"ת הריב"ש סימן תקי"ג ושו"ת הרשב"א חלק א סימן קלב]. 691 ברכות נו, ב. 692 בני"י גוסף כאן: חלום. 693 [פסוק אחר] כ. ל. וכמש"כ לפנינו כ"ה גם בני"י בשם רבנו. 694 בכ"י: האש מן הנעורת, וצ"ל האש בנעורת, וכמש"כ בני"י בשם רבנו. 695 בנדפס: הראה נקיין לבב וכו', ובני"י: הראה נקיין לבו ורוחו הנדיבה. 696 בני"י: וחווה. 697 צ"ל: שעירו. 698 שם כתב: והתשובה יותר גדולה כשמצטער בעת שאחרים מתענגים. 699 [לא, ב]. 700 חסר כאן: בשבת. 700* עי' מש"כ בהערה 419. 701 יא. א. 702 ט.

681 כן הוא בכמה גמרות כתבי יד ובכמה ראשונים, ולפנינו לנעורת, עיין תענית ג.
 681* בנמוקי יוסף בשם רבנו: שבחלום במקום שבדברים. 682 סנהדרין ל, א. 683 לשון הנמוקי יוסף בשם רבנו: ואפי' שיש בו צורך איסור כדאמרי' בסנהדרין [שם] הרי שבא בעל החלום ואמר לו מעות שבמקום פלוני של הקדש הם, של מעשר שני הם, זה בא מעשה לפני חכמים ואמרו דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. כל זה חסר בנדפס ובכ"י. 684 שם גוסף: עליו. 685 [ת, א]. 686 כ"ה לפנינו וברי"ף שם, ועי' במיוחס לרש"י שם, ועי' ר"ן ורא"ש שם. 687 בני"י: מן הטעם שאמרנו הוא. ועי' מש"כ בזה התשב"ץ ח"ב ענין קכה. 688 שם: היה

קל קובץ חגרות

הטובה והרצוי' יעמוד להם וימלאו אסמיהם שבע ויתברכו
ברכה כפולה כנפשם הטובה ונפש הדוש"ת

חותם ברכה

אי"ש

קמט.

* הרבה פעמים חלמתי כמו אלה ולא שמתני לב לזה.
נכון שתאמר הרבש"ע בשעת נ"כ.

קנ.

שלו' רב

שלוח ע"י המכ"ז... ותמסור את הספרים לקומט
וכשיגמר צריכים להגיהם אם סדר כל ספר כהוגן כי על
הרוב הם נלקים בחסר ויתר, ולשלחם ע"י אוטו משא איש
אמונים לתל אביב על הכתבת דלמטה וכאשר יביא לכם
קבלה תשלמו אותו שכרו כפי הפסיקה.

יש אתך ה' — — וה' — — ויעזורך אם יהי צורך.

הדוש"ת

אי"ש

* בדבר חלום שכ' בסידור הגריעב"ץ שנהגו להתענות עליו
אפי' בשבת.

דחיל הטאין

קסה

הוסיף הגר"ח קניבסקי שליט"א בכתב ידו: אחד חלם מהחלומות שצריך לצום עליהן כמבואר בשו"ע, ושאל למרן ואמר לו: וכי אתה סובר שאתה כל כך חשוב שיגלו לך ענינים מהשמים.

"אפשר עוד לתקן"

"אין ביעור אלא שריפה"

מספר בעל המעשה: פעם נוכחתי לראות בחור פלוני שהחזיק ספר טמא, כשעל העמוד מבחוץ התנוצצה לה תמונה לא צנועה. רצתי לחזו"א וספרתי לו על כך. שאל אותי: מניין לך שספר טמא הוא? האם קראת את הספר? והשבתי שראיתי תמונה מבחוץ. ואז אמר לי: "נישט דא קיין איסור גזל, ס'איז דא א מצות ביעור ואין ביעור אלא שריפה!" ["אין איסור גזל, יש מצות ביעור ואין ביעור אלא שריפה!"], והוסיף: רק שפלוני לא יידע על כך.

אחר כך שאל: בן כמה הבחור? וענית: בן י"ז. ואמר: אפשר עוד לתקן! כששאל אותי איך קוראים לבחור? ילדות נפלה בי והעזתי פני לענות: לשון הרע... ואז אמר לי בניחותא: זה לא לשון הרע כי הדבר הוא לתועלת! תארתי בפניו כיצד נראה הבחור, וכששאלתי האם להודיע על כך לראש הישיבה שלו, השיב בשלילה. שאלתי אם לצאת ולעזוב את החדר (שבו דרתי עם הנ"ל) בגלל "שכן רע"? וגם כאן השיב לשלילה. "אתה תדע להישמר. 'הרחק משכן רע' - הכוונה בזה להרחקה, ואתה תדע להיזהר", אמר.

ממשיך בעל המעשה: לשבוע הבא בא אלי הבחור ואמר לי: אתה הולך לחזו"א, ברצוני להצטרף עמך. אמרתי לו: אני אכנס קודם לבדי, אחר כך תכנס אתה. נכנסתי לחזו"א והודעתי לו שפלוני הגיע, וכי הוא זה שייכנס החדרה אחרי... כשיצאתי נכנס הבחור, וכשיצא מן החדר היה נראה רציני מאוד, ומתהלך מתוך בכי. (מפי בעל המעשה).

היכי דמי חילול ה'

כשעבר הגאון ר' שלמה שמשון קרליץ זצ"ל לגור בבני-ברק, שכר דירה בעיר, ועד שהגיע מירושלים פלש אדם פלוני לדירה וסירב לצאת

נחלת

אות מ

אבות

לח

והעמקה רבה צוה ללכת אל אחד מבניו כי ישמחו הם, והנה אתרי כל אלה אתרי אשר במת התפלל שעות רצופות בכל יום ויום וגם בלע עת רבה בהשיבו דבר ועצה לכל שואליו הרבים הן בענינים הגנועים לנפש והן בענינים הגנועים לגוף, ולעתים לא רחוקות הי' עיף מהחידות עד שכמעט נפסק הדבור מפיו, והנה אתרי כל אלה איך נתפלא על נודל גאונותו ותרופותו גם בנלה איפה לקח מועד וזמן ללמד כל אלה, לוא לא עשה השגות וחדושים עליהם, חבר ספר שו"ת 'צמח צדק' אשר בו הראה כחו ונודולתו כאחד הגאונים המובהקים שברורו, וספר 'צמח צדק' הנדפס זה לא כביר על ארבעה חלקי שו"ע, על הרמב"ם, רבינו ירוחם ומרדכי, הרא"ש ובעל החרוטות, ספר-העיטור, ים של שלמה, השגות על אחרונים וכו' ועל המשניות אשר רק מעט מועיר נדפסו, כי הרבה כתביו נשרפו בעת שהי' השריפה בליבאוויטש, חדשו על הש"ס, ביאורו על המשניות, שו"ת בספר ידברי נחמי"א ועוד שו"ת רבים אשר לא נדפסו עדיין, ומה רבו החדושים אשר כתב על פי דרך החסידות והקבלה, לבר כל אלה לא משך ידו גם מחכמות חוקיינו הגדולים, ור' אלכסנדר ויסקינד מביא כי ראה סאתו מאמר גדול בכתובים ע"ד חידוש העולם, מתלה סידר דברי הקדמונים הרמ"ב, הרמב"ם, הרלב"ג וכדומה ויוסף נפך משלו, ובסוף כל סימן חתם בקיצור, כן מביא הרא"ז הג"ל כי ראה מאמר אחד יקר מאד אשר כתב דבר המטבעות הנזכרות בתנ"ך ובש"ס ביחסם אל מטבעות ראשיא, כן ראה סאתו שתי תשובות אחר ברבר הרואה קרי ביום הדיבורים וכו' וכותב כי בזמניו אין לפחד מה, ותשובה השני' ברבר החלומת שציווחו"ל לזמננות עליהם, וענה ע"ז כי זה הי' אך ברור החכמים הראשונים באשר חלומותיהם היו קרובים לנבואה, אך בזמניו החלומות שוא ידברו, כן מביא ששמע מאחד החסידים שמעם אחר בא בנו הרב ר' שמואל זל

אשר הי' אהוב לו כי בן זקנים הי' חיבוא אתו איזה ספר חדש אשר קנה ממכר ספרים וישאלהו אביו הרמ"ם בשתוק למה לך הספר הזה? הידעת את כל הכתוב בספרים אשר בארוננו? ויאמר לו הר"ש ואתה התדע את כל הכתוב בהם, ויען הרמ"ם שאליו ונסני ויסדר הר"ש ויוציא מהארון את ספר המכלול וישאלהו דבר ולא אתר הרמ"ם מהגיד לו באיזה דף נכתב הדבר, (הדבר הזה שמעתי גם אני מרבי הישיש וחסיד מובהק לאדמו"ר הג"ל ר' ליב אייוק ז"ל) רבינו נפטר י"ג ניסן שנת הרכ"ז בן ע"ג שנה נכנ"ם - ! היו לו שבעה בנים ה"ה הרה"צ ר' ברוך שלום הרה"צ ר' יהודה ליב, הרה"צ ר' יעקב הרה"צ ר' שניאור זלמן, הרה"צ ר' ישראל נח, הרה"צ ר' יוסף, הרה"צ ר' שמואל, וחתנו היה הרה"ג ר' לוי יצחק אבר"ק וועליו.

[כו] הרב הגאון ר' מנחם מאנדיל מ"ם ור"ם בל' מ'נסק ברה"צ ר' ברוך ממשפחת סטאלפער, עוד בימי נעוריו הראה כחו וחיליה בלימודו ופלפולו. ובניו מביאים שבימי נעוריו היתה שיעור קבוע שלו שמונים דפים נטרא ותוספות בכל יום ויום, והוא היה חתן הרב הקדוש ר' אברהם זצ"ל מחבר ספר 'עמוד הימיני', הרה"ג בעל 'זכר ישראל' מכיריו לשבח בספרו בזה הלשון וגם בבית תלמוד הזה פרש כנפיו האי נכרא חסידא ופרישא הרב הגדול בתורה ועבודה מ"ה מנחם מאנדיל נ"ע, ונשא אתי בעמל תורה, ולהמציא הסמקת התלמידים, וקודם פמירתו חדש דרוש מאד לחוק את הבית הזה וכו' עכ"ל, נפטר ערך שנת תקצ"ב, ובניו הדימו סאתו תדושים בשם 'זכרון מנחם' כן נדפס סאתו אגרת אשר שלח לאחד מסודעיו ונקרא אגרת הגר"ם.

[כו] הרב הגאון ר' מנחם מענדיל מ"ץ דק' קאוונא, מביא בשו"ת 'עמודי

אור

ואמר על ענין המת לועג לרש חרף עושהו (משלי יז ה) ואשר נאמר (קהלת ט ה) והמתים אינם יודעים מאומה אם בא המת בחלום על ענין המצות כמו שאמר מעות של מעשר שני הם דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין, עכ"ל. נראה מדבריו שחלק, שאם מת בא בחלום לאדם, יש לחשוש לדבריו, ורק אם בא בענין המצות אין לחשוש לו.

ובשדי חמד (ח"א מערכת ד אות מה) האריך בזה, והביא בשם ספר יד נאמן שמצא בקונטרס מחמיו של הפר"ח, מעשה ברופא שהיה מוכן לעשות תרופה להחולה, ואמרו לו בחלום שלא יעשה לו אותה תרופה כי החולה עתיד למות, והשיב דאם מסופק באותה תרופה יש לחוש לדברי החלום בשב ואל תעשה, ואם ברור לו שלא יזיק לו לא ישגיח בדברי החלום, ואם הוא מסופק ורופא אחר אינו מסופק, לא ישגיח לדברי חלום חברו, עכ"ד.

נבספר אמרי נועם (ברכות דף י ע"א) כתב בשם הגר"א, שיש חלומות שהם על ידי מלאך, ויש חלומות שהם על ידי שדים, ובחלומות שהם למחר או לזמן קרוב, אפילו שהם על ידי שדים, הם יכולים להיות אמת, אבל לזמן רחוק, רק החלומות שהם על ידי מלאך, הם אמת, אבל שדים אינם יודעים לזמן רחוק.

לאור זאת בעניננו כיון שהוא דבר שנוגע לעצמו, וחושש לנסוע, אולי יש לחוש לדברי החלום, דהוי מלתא דסכנתא ואולי זה הערה מן השמים, והוי כעין נבואה, ונראה שיעשה הטבת חלום, דכשם שהתרה מועילה לנדוי בחלום, ויפשפש כמעשיו ויחזור בתשובה, וילך לברכת כהנים ויאמר הרבש"ע, וכמבואר בילקוט שמעוני (שיר השירים רמז תקפ"ו) שכתב אפילו אדם רואה בחלום חרב שלופה על צוארו משכים בבוקר והולך לבית הכנסת ורואה את הכהנים נושאים את כפיהם והחלום הרע מתבטל ממנו, ועדיין צ"ע.

חלם בראש השנה שאביו בא בחלום, ואמר לו שיחזור את החוב שנשאר חייב לפלוני

שאלה החולם בראש השנה שאביו נגלה אליו בחלום, ואמר לו, הכסף שיש בארון הוא שייך לפלוני, האם יש לו לחוש לחלום ההוא, או שמא דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין?

תשובה נאמר בברכות (דף יח ע"ב) מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ראש השנה בשני בצורת, והקניטתו אשתו והלך ולן בבית